

Warszawa, 29 maja 2024 roku

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko: Jan Dohnalik
2. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:

Doktorat z prawa kanonicznego ze specjalizacją z jurysprudencji został mi nadany przez Papieski Uniwersytet Gregoriański w Rzymie 4 lipca 2011 roku na podstawie pracy doktorskiej pt. „Il precetto pasquale. La normativa attuale sulla Comunione pasquale e la confessione annule (cann. 920 e 989) alla luce della tradizione canonica”. Dyplom doktorski Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie dnia 5 września 2011 roku został nostryfikowany dnia 10 stycznia 2012 uchwałą Rady Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW jako równoważny z polskim dyplomem doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

Byłem zatrudniony na pół etatu asystenta na Wydziale Teologii Papieskiego Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie od 1 października 2010 roku do 31 stycznia 2012 roku.

Jestem zatrudniony na etacie adiunkta jako pracownik badawczo-dydaktyczny (wcześniej: naukowo-dydaktyczny) od 21 lutego 2012 do chwili obecnej na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Temat genezy, funkcjonowania i perspektyw rozwoju parafii personalnej stał się głównym polem moich poszukiwań badawczych, które zaowocowały wydaniem monografii naukowej pt. „Parafia personalna w Kościele łacińskim. Studium historyczno-prawne”

(Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2022, s. 247, recenzenci wydawniczy: ks. dr hab. Piotr Majer, prof. UPJPII, ks. dr hab. Piotr Steczkowski, prof. UR). Temat ten obejmował interesujące zagadnienia, które nie doczekały się wcześniej gruntownego opracowania w kanonistyce polskiej, a w kanonistyce światowej były opisywane jedynie częściowo. Z drugiej strony ten obszar badań posiada duży potencjał praktyczny i duszpasterski, który można zastosować w życiu Kościoła. W tej czy innej formie parafia personalna stanowiła i nadal stanowi niezbywalny element prawno-duszpasterskiej struktury lokalnego Kościoła, umożliwiając dotarcie do tych, którzy z racji swojego statusu kościelnego, narodowego, kulturowego czy zawodowego nie mogą w pełni włączyć się w życie parafii terytorialnych.

Oprócz parafii terytorialnych, znanych przez wszystkich i gruntownie opisanych od strony teologicznej i kanonicznej, od wieków istniały w Kościele także parafie personalne. Zarówno dokumenty Soboru Watykańskiego II, jak i nauka ostatnich papieży bardzo dowartościowały parafię rozumianą jako wspólnota ludzi wierzących. Podkreślenie wielkiej wartości parafii jest obecne także w nauczaniu papieża Franciszka. Jej znaczenie dla ewangelizacji ukazuje jego pierwsza adhortacja apostolska *Evangelii gaudium*, gdzie mowa jest o aktualności tej instytucji oraz o potrzebie jej odnowienia i reformy, a jednocześnie podkreślany jest jej wymiar terytorialny: „Parafia jest formą obecności Kościoła na terytorium” (Franciscus, Adhortatio apostolica *Evangelii gaudium*, 24 listopada 2013, nr 28). Te papieskie intuicje zostały rozwinięte w opublikowanej w 2020 roku instrukcji Kongregacji ds. Duchowieństwa pod znamienym tytułem: *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła*. Kongregacja wprowadziła pojęcie parafialnego „terytorium egzystencjalnego” (Kongregacja ds. Duchowieństwa, Instrukcja *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła*, 20 lipca 2020, nr 16). Takie „terytorium” można utworzyć przez erygowanie parafii personalnych, które niejednokrotnie są bliższe swoim członkom niż parafie terytorialne, gdzie parafian łączy czasem jedynie zamieszkanie.

W literaturze kanonistycznej, zarówno polskiej, jak i zagranicznej, tematyka parafii była często podejmowana. Zagadnienie parafii personalnych było jednak najczęściej traktowane jako niekonieczne uzupełnienie powszechnej perspektywy parafii terytorialnej. Wystarczy wspomnieć, że ostatnie monografie historyczno-kanoniczne przedstawiające to zagadnienie w sposób szeroki i wieloaspektowy pochodzą z lat pięćdziesiątych XX wieku. Szerzej zostało w literaturze potraktowane zagadnienie parafii personalnej dla migrantów, natomiast inne rodzaje parafii personalnej doczekały się jedynie nielicznych artykułów. Poza tym

w kanonistyce zarówno polskiej, jak i zagranicznej znajdujemy wiele cennych przyczynków, ujęć częściowych, haseł słownikowych, fragmentów w publikacjach na inne tematy, do których dotarłem przy przygotowaniu monografii.

Jestem przekonany, że moje studium wypełniło lukę nie tylko w polskiej literaturze prawa kanonicznego, ukazując wyjątkową instytucję kościelną w wymiarze prawnym i historycznym. Jest to instytucja o bogatej historii, wyraźnym celu pastoralnym oraz dużej witalności i elastyczności.

Przedmiotem materialnym pracy jest parafia rozumiana zgodnie z definicją obowiązującego Kodeksu Jana Pawła II jako „określona wspólnota wiernych, utworzona na sposób stały w Kościele partykularnym, nad którą pasterską pieczę, pod władzą biskupa diecezjalnego, powierza się proboszczowi jako jej własnemu pasterzowi” (kan. 515 KPK). Podtytuł „studium historyczno-prawne” określa przedmiot formalny i wskazuje na użyte metody badawcze. Zagadnienie parafii personalnej przedstawiam w pierwszej części dysertacji poprzez analizę historyczną. Perspektywa historyczna pozwoliła mi ukazać rozwój instytucji, zobaczyć jej korzenie i niejednokrotnie wskazać właściwą *ratio legis* albo przypomnieć rozwiązania prawne, które w nowych okolicznościach i odmiennym kontekście mogą być inspiracją reformatorskich zmian. Dzieje parafii personalnych były przedmiotem moich badań nie tyle jako zbiór konkretnych faktów i wydarzeń, ile jako historia instytucji oraz przepisów prawa. Poszczególne decyzje zostały przeanalizowane przede wszystkim w wymiarze aplikacji norm prawnych lub inspiracji do ich rozwoju. Została też gruntownie zbadana historia redakcji obowiązującego Kodeksu prawa kanonicznego – zarówno jej soborowych korzeni, jak i dyskusji nad rewizją przepisów – co pozwoliło niejednokrotnie odkryć zamysł ustawodawcy i cel stanowionego prawa.

W kontekście zastosowania metody historycznoprawnej należy podkreślić, że dotarłem do niepublikowanych wcześniej źródeł, w czasie kwerendy prowadzonej w Archiwum Apostolskim Watykańskim, w Archiwum Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie, w bibliotece i archiwum Dykasterii ds. Tekstów Prawnych, a także w archiwum Konferencji Episkopatu Polski i w archiwach diecezjalnych. Szczególną wagę ma w tym aspekcie przytoczenie nieznanymi wcześniej opinii takich kanonistów jak Klaus Mösdorf czy Alvaro de Portillo.

W drugiej części pracy przedmiotem badań były obowiązujące przepisy prawa dotyczące parafii personalnych. W tej części nowatorskim wkładem mojej dysertacji w kanonistykę polską jest szeroka analiza przepisów pozakodeksowych, która w takim wymiarze nie została wcześniej przeprowadzona. Tymczasem w obrębie omawianego

zagadnienia Kodeks prawa kanonicznego jest tylko jedną z obowiązujących ustaw, uzupełnioną w znaczącym wymiarze przez ustawodawstwo pozakodeksowe.

W celu ukazania praktycznych implikacji analizowanych zagadnień moje poszukiwania naukowe zostały wzbogacone poprzez rozesłanie ankiety do wszystkich kanclerzy kurii diecezjalnych w Polsce odnośnie do istnienia i funkcjonowania parafii personalnych w tych Kościołach partykularnych. Poprosiłem też o przesłanie stosownej dokumentacji, jeśli takie parafie w danej diecezji funkcjonują. Na wysłane pytania otrzymałem odpowiedź od 27 kanclerzy kurii diecezjalnych, z których większość zadeklarowała, że na terenie ich diecezji nie istnieją parafie personalne poza parafiami wojskowymi. Odpowiedzi dotyczące dwóch akademickich parafii personalnych, czterech parafii obrządkowych (jednej bizantyjsko-słowiańskiej i trzech dla wiernych obrządku ormiańskiego), jednej parafii dla głuchoniemych i słabosłyszących oraz jednej *quasi*-parafii dla wiernych języka angielskiego przytoczyłem w monografii. Podobną ankietę z pytaniami o parafie erygowane według konkretnego kryterium personalnego rozesłałem do istniejących kościelnych hierarchicznych struktur personalnych w kilku europejskich językach. Otrzymałem odpowiedzi z siedmiu ordynariatów połowych: z Francji, Hiszpanii, Niemiec, Brazylii, Argentyny, USA oraz Australii, ze wszystkich trzech ordynariatów dla byłych anglikanów, z prałatury personalnej Opus Dei oraz z Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii. Te z przesłanych odpowiedzi oraz otrzymane dokumenty, które wniosły istotne treści do analizowanych zagadnień zostały przeanalizowane w monografii.

Dysertację podzieliłem na trzy rozdziały. W pierwszym rozdziale, po naszkicowaniu historii wspólnot parafialnych, ze szczególnym uwzględnieniem kryterium personalnego, ukazałem ustawodawstwo średniowiecznych soborów powszechnych. Szczególnie wyeksponowałem konstytucję Soboru Laterańskiego IV *Quoniam in plerisque* oddziałującą przez wieki na rozwój parafii obrządkowych i językowych, badając wnikliwie komentarze pierwszych glosatorów tego dokumentu. Następnie zaprezentowałem gruntowną analizę obrad i postanowień Soboru Trydenckiego odnoszących się do uporządkowania kwestii parafii oraz ich granic, z możliwością zaradzenia potrzebom wiernych w inny sposób, a więc także poprzez parafie personalne. Te ostatnie w okresie potrydenckim zostały przebadane w czterech kategoriach: parafie rodowe lub rodzinne razem z parafiami królewskimi, parafie obrządkowe, parafie narodowe lub językowe, które rozwijały się szczególnie w USA w XIX wieku, oraz uprawnienia parafialne kapelanów szpitalnych i wojskowych, ze szczególnym uwzględnieniem tych ostatnich. Następnie przeanalizowałem prace nad redakcją Kodeksu z 1917 roku, uwzględniając niepublikowane wcześniej dokumenty z Apostolskiego Archiwum Watykańskiego. Ukazałem też znaczenie przepisów promulgowanego Kodeksu Pio-

Benedyktyńskiego, zarówno kan. 216 § 4, jak i kan. 451 § 3, a także aplikację tej ostatniej normy do organizacji przedwojennego duszpasterstwa wojskowego w Polsce, opierającego się na wojskowych parafiach personalnych. Na zakończenie rozdziału przedstawiłem przełomowe decyzje i dokumenty z czasu pontyfikatu Piusa XII: utworzenie wieloobrzędowych ordynariatów dla katolików wschodnich niemających własnego ordynariusza, z parafiami obrzędowymi; rozwój zorganizowanego duszpasterstwa wojskowego, dla którego została sformułowana zasada jurysdykcji kumulatywnej, a kapelanom wojskowym zaczęły powszechnie przysługiwać prawa i obowiązki proboszczów personalnych; promulgowanie konstytucji apostolskiej *Exsul familia* dotyczącej duszpasterstwa migrantów, w której zachęca się do erygowania parafii personalnych ze względu na odrębny język lub narodowość.

W pierwszej części drugiego rozdziału podjąłem zagadnienie parafii personalnych na Soborze Watykańskim II. Po przytoczeniu istotnych dokumentów przygotowawczych i wotów przygotowanych na sobór przeanalizowałem prace redakcyjne dotyczące fragmentu dekretu o posłudze biskupów, w którym jest mowa o odrębnych parafiach ze względu na obrządek lub język wiernych. W kolejnym podrozdziale zostały przedstawione prace nad rewizją Kodeksu prawa kanonicznego – od ustalenia brzmienia ósmej zasady inspirującej te prace, przez dotąd niepublikowane wota poszczególnych konsultorów, aż do zapisu dyskusji zespołów konsultorów nad kształtem poszczególnych przepisów prawa kanonicznego. W ostatniej części rozdziału zaprezentowano obowiązujące przepisy Kodeksu prawa kanonicznego dotyczące parafii personalnej. Po dokonaniu gruntownej analizy kan. 518 KPK ukazano podstawowe elementy parafii personalnej w świetle kan. 515 § 1 KPK.

W drugim rozdziale pokazałem, jak Sobór Watykański II badał temat parafii obrzędowych i językowych w perspektywie celu duszpasterskiego, który mu przyświecał, jak również w świetle nauki o posłannictwie biskupów, wskazującej na ich odpowiedzialność duszpasterską w zarządzaniu diecezją. Dlatego logiczną konsekwencją tej wizji soborowej były późniejsze decyzje o umożliwieniu samym biskupom erygowania i znoszenia parafii personalnych bez potrzeby uzyskania zgody Stolicy Apostolskiej. W monografii przeanalizowałem też gruntownie prace nad rewizją prawa kanonicznego w dziedzinie parafii personalnych, inspirowane przez ósmą zasadę rewizji kodeksu, która z jednej strony pozostawiała jako fundamentalne kryterium terytorialne przyporządkowania wiernych, a z drugiej strony zawierała wyraźną zachętę dla tworzenia struktur personalnych z racji duszpasterskich.

Następnie pokazałem, że w takiej perspektywie został sformułowany kan. 518 KPK, w którym ustawodawca uznaje ogólną zasadę tworzenia przede wszystkim parafii

terytorialnych, jednocześnie polecając tworzenie parafii personalnych tam, gdzie jest to wskazane. Owo wskazanie ma znaczenie głównie duszpasterskie i dotyczy przede wszystkim tworzenia parafii z racji innego obrządku, narodowości i języka, ale także z innych względów, takich jak parafia dla studentów przewidziana w kan. 813 KPK. Ponieważ opisowa definicja parafii z kan. 515 § 1 KPK odnosi się zarówno do parafii terytorialnej, jak i do personalnej, dlatego w jej świetle przeanalizowałem podstawowe elementy parafii personalnej. Rozdział zakończyłem wykładnią kan. 1110 KPK, zawierającego normę regulującą uprawnienia proboszcza personalnego do asystowania przy zawieraniu małżeństw jedynie tych wiernych, z których przynajmniej jedna osoba podlega mu w granicach jego personalnej kompetencji. Przepis ten nie zawiera jednak ograniczeń terytorialnych tego uprawnienia proboszcza personalnego, w przeciwieństwie do kan. 1108 KPK, który upoważnia proboszcza terytorialnego do asystowania przy zawieraniu małżeństw na jego terytorium.

Trzeci rozdział składa się z dwóch części. W pierwszej przedstawiłem normy pozakodeksowe oraz ich praktyczne zastosowanie w tworzeniu poszczególnych parafii personalnych. Przeprowadzona analiza obowiązujących powszechnie przepisów, jak też innych dokumentów (w tym odpowiedzi na rozesłane ankiety) pozwoliła na ukazanie panoramy prawnych i praktycznych rozwiązań odnośnie do różnych typów parafii personalnych. Parafie personalne obrządkowe są tworzone w ordynariatach dla katolików obrządku wschodniego nieposiadających własnego ordynariusza, ale także poza nimi, czego przykładem jest parafia obrządku bizantyjsko-słowiańskiego w Kostomłotach. *Motu proprio* papieża Franciszka *Traditionis custodes* zawiera zakaz zakładania nowych parafii personalnych ze względu na przywiązanie wiernych do liturgii rzymskiej według Mszału z 1962 roku i nakaz weryfikacji już istniejących. Według instrukcji *Erga migrantes caritas Christi* parafie personalne dla migrantów mogą być tworzone tam, gdzie jest ich wielu, a grupa migrantów się odnawia, w innych sytuacjach wystarczającą strukturą jest *missio cum cura animarum*. Parafie akademickie, wprost wymienione w Kodeksie prawa kanonicznego, do których erygowania zachęcają także późniejsze dokumenty papieskie, nie są zbyt liczne: w Polsce działają dwie – w Częstochowie i w Stalowej Woli. Prawne zrównanie kapelana wojskowego z proboszczem na mocy art. VIII konstytucji apostolskiej *Spirituali Militum Curae* w Polsce doprowadziło do utworzenia unikalnej sieci kilkudziesięciu parafii wojskowych. Wreszcie w najnowszych personalnych strukturach – ordynariatach personalnych dla wiernych pochodzących z anglikanizmu, utworzonych na mocy konstytucji apostolskiej Benedykta XVI *Anglicanorum Coetibus* – są erygowane parafie personalne, choć dzieje się to stopniowo i ostrożnie, jedynie tam, gdzie ukonstytuowała się w miarę duża i stabilna wspólnota wiernych.

W drugiej części ostatniego rozdziału zaprezentowano nowatorskie rozwiązania łączenia parafii lub *quasi*-parafii terytorialnych i personalnych. Szczególnym przykładem takich struktur duszpasterskich są tzw. parafie wojskowo-cywilne, erygowane w Polsce na podstawie umów między diecezjami terytorialnymi a ordynariatem polowym. Stanowią one połączenie parafii terytorialnej i wojskowej parafii personalnej. Obie części wspólnoty parafialnej są rządzone przez jednego proboszcza – kapelana wojskowego i spotykają się w tej samej świątyni. Można je postrzegać zgodnie z literą obowiązującego Kodeksu jako dwie osobne parafie złączone poprzez umowę, ale można też widzieć w nich zaczątek nowatorskiej struktury: jednej wspólnoty parafialnej o podwójnej formie przynależności. Nowa praktyka rozwija się też od wielu lat w Stanach Zjednoczonych Ameryki: w wielu diecezjach wierni mogą się tam zapisać do parafii zgodnie z własną deklaracją. Wydaje się, że o ile takie członkostwo parafialne z wyboru nie unieważnia przynależności do parafii terytorialnej, ale sankcjonuje pewną formę uczestnictwa w życiu nowej parafii, nie stanowi działania przeciwnego prawu, a jedynie praktykę *praeter legem*, motywowaną względami duszpasterskimi. Są jednak diecezje, które taką działalność *parish of choice* usankcjonowały prawnie, uznając zapisanie się do parafii jako formę przynależności do niej na zasadzie personalnej.

W monografii postawiłem kilka podstawowych pytań badawczych. Oto one: 1. Czy parafia personalna ma stanowić tylko rzadko spotykany wyjątek od ogólnego prawa stosowanego do parafii terytorialnych, czy jednak pełnoprawną alternatywę wobec występującego od wieków przyporządkowania terytorialnego wiernych? 2. Czy przynależność wiernych do parafii personalnej ma się opierać jedynie na elementach obiektywnych, takich jak konkretne cechy osobowe oraz zamieszkanie na danym terenie, czy też również na elementach subiektywnych, takich jak wybór i deklaracja wiernego oraz jego utożsamianie się z daną wspólnotą? 3. Jaki model relacji między parafią terytorialną i personalną jest najlepszy, aby z jednej strony utrzymać prawdziwą przynależność parafialną, a z drugiej świadomość wspólnoty z Kościołem powszechnym? 4. Jakie jest miejsce parafii personalnych w nawróceniu duszpasterskim struktur kościelnych, którego pragnie papież Franciszek? 5. Czy mając na uwadze odpowiedzi na powyższe pytania, należałoby zmienić obowiązujące przepisy, czy też wystarczy stosować je szerzej i z większą odwagą?

W świetle przeprowadzonych poszukiwań udzieliłem następujących odpowiedzi na przedstawione pytania badawcze: 1. Studium historii parafii personalnych, a także przeprowadzona refleksja prawnokanoniczna nad tym fenomenem pozwala na stwierdzenie, że parafie personalne nie powinny stanowić rzadkiego wyjątku od ogólnej terytorialnej zasady

tworzenia parafii. Należy rzeczywiście ustanawiać je wszędzie tam, gdzie jest to wskazane z racji duszpasterskich, a takich sytuacji jest coraz więcej. 2. Przynależność do parafii personalnej powinna opierać się nie tylko na elementach obiektywnych, ale także na wyborze wiernego, który potwierdzałby swoją wolę przynależenia do parafii poprzez odpowiednią deklarację i wpis do parafialnego rejestru lub kartoteki. 3. Z dwóch modeli relacji między parafią personalną i parafią terytorialną – ekskluzywnej i kumulatywnej – więcej argumentów przemawia za jurysdykcją kumulatywną, czyli podwójną przynależnością wiernych zarówno do parafii terytorialnej, jak i do personalnej. Pozwala to z jednej strony na utrzymanie podstawowego kryterium terytorialnego przyporządkowania wszystkich wiernych, a z drugiej daje możliwość wyboru i powrotu, gdyby wierny chciał zrezygnować z przynależności do danej parafii personalnej. 4. Szersze korzystanie z możliwości tworzenia parafii personalnych, ze względu na potrzeby duszpasterskie, jest ważnym elementem nawrócenia struktur kościelnych w celu skuteczniejszego wypełnienia misji Kościoła.

W odpowiedzi na piąte pytanie, pod koniec trzeciego rozdziału monografii jako rezultat badawczych poszukiwań zaproponowałem konkretne postulaty *de lege ferenda*. Proponowane zmiany w prawie powszechnym Kościoła zostały przedstawione zarówno z racji wyeksponowania duszpasterskiego celu tworzenia parafii personalnych, jak i lepszego uporządkowania ich działalności, także w relacji do parafii terytorialnych. Proponuję zharmonizować elementy obiektywne przynależności do takiej parafii z elementami subiektywnymi, do których należy przede wszystkim wola wiernego. Takie ujęcie pozwala z jednej strony uniknąć nadmiernego subiektywizmu i indywidualizmu, a z drugiej uszanować wolność dzieci Bożych. Nikt nie wybiera rodziny, w której się rodzi, ale kiedy dorośnie, wybiera męża lub żonę, z którą założy nową rodzinę. Podobnie zazwyczaj nie ma się wpływu na wybór parafii terytorialnej, do której się przynależy, ale wybór parafii personalnej może być bardzo ważnym krokiem na drodze świadomego przeżywania wiary i przynależności do Kościoła katolickiego. Uważam, że korzystnym rozwiązaniem byłoby także umieszczenie w Kodeksie prawa kanonicznego nowej kategorii parafii mieszanej (*paroecia mixta*), która łączyłaby przynależność terytorialną z przynależnością personalną wiernych, którzy się do niej zapisali.

Jestem przekonany, że zaprezentowana monografia przyczynia się do wypełnienia ważnej luki w polskiej kanonistyce, będąc prawdopodobnie pierwszym na świecie syntetycznym i wszechstronnym opracowaniem tego zagadnienia. Prezentuję w niej historię instytucji, dzisiejsze normy prawne zawarte w Kodeksie prawa kanonicznego i przepisy pozakodeksowe oraz szeroki wachlarz kryteriów tworzenia parafii personalnych, a także

nowatorskie rozwiązania prawne i duszpasterskie, takie jak łączenie parafii terytorialnych z personalnymi oraz praktykę zapisywania się do parafii. Ponadto zaproponowane postulaty zmian w przepisach prawnych pozwalają na pogłębioną refleksję nad potrzebą dostosowania struktur kościelnych do wyzwań współczesnego apostołatu. Mam nadzieję, że szersze stosowanie obowiązującego prawa odnośnie do erygowania parafii personalnych, a tym bardziej jego zmiana w duchu lepszego ich funkcjonowania, może przyczynić się do odkrycia przez wiernych Kościoła jako żywej wspólnoty i prawdziwego domu.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Poza głównym osiągnięciem naukowym w mojej działalności naukowej interesowałem się kilkoma tematami, które opracowywałem jako monografię, artykuły oraz rozdziały w monografiach w ramach pracy na macierzystej uczelni jaką jest Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, a także na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie, na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie oraz w innych instytucjach naukowych wymienionych poniżej.

Pierwszym polem moich zainteresowań naukowych było przykazanie Komunii i spowiedzi wielkanocnej, gdyż tym tematem zajmowałem się podczas pracy nad dysertacją doktorską na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie, którą obroniłem w roku 2010. Pracę przygotowałem do druku, uwzględniając nowszą bibliografię z lat 2011-2014, w roku 2014 (szczególnie podczas pobytu naukowego na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie w lipcu 2014 roku). Została wydana na początku roku 2015 w wydawnictwie Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego pod tytułem „Il precetto pasquale. La normativa sulla Comunione e la confessione annuale (cann. 920 e 989) alla luce della tradizione canonica” (*Editrice Pontificia Università Gregoriana*, Roma 2015, ss. 478). Praca stanowi studium historyczno-prawne dwóch przykazań kościelnych, których rozwój zarówno przed przełomową konstytucją 21 Soboru Laterańskiego IV, jak i po jej ukazaniu się został gruntownie zbadany i przeanalizowany. Do tego studium nawiązywały dwie publikacje, które ukazały się w ostatnim czasie. Pierwszą był artykuł w języku angielskim opublikowany w 2023 roku w „Łódzkich Studiach Teologicznych” pt. „Duties of the penitent and confessor in the light of 21 Constitution of the Fourth Lateran Council”, w którym przedstawiłem w świetle laterańskiej konstytucji zarazem zobowiązania penitenta, związane z coroczną spowiedzią, jak i odpowiadające im obowiązki spowiednika zarówno w trakcie sprawowania sakramentu

pokuty, jak i po jego zakończeniu. W pierwszej części artykułu przedstawiłem niektóre ustalenia z monografii doktorskiej, wzbogacone również o studium nowszej literatury, która ukazała się w tym temacie po 2014 roku. W roku 2024 opublikowałem w monografii naukowej rozdział pt. „Przykazania kościelne corocznej spowiedzi i komunii wielkanocnej. Od historii do obowiązującego prawa” w którym w języku polskim przedstawiłem owoc moich poszukiwań w tej dziedzinie, w świetle źródeł, ale również nowszej literatury.

Zobowiązanie do spowiedzi i Komunii wielkanocnej na początku epoki nowożytnej stało się częścią przykazań kościelnych – katechetycznego sformułowania niektórych przepisów prawa kanonicznego, uważanych za istotne z punktu widzenia sakramentalnego, liturgicznego oraz dla rozwoju życia duchowego wiernych. Choć ten sposób przedstawiania norm kanonicznych ma już ponad 450 lat, dopiero Katechizm Kościoła Katolickiego przedstawił ich sformułowanie dla Kościoła powszechnego, jednocześnie zezwalając na ich modyfikację na poziomie konferencji biskupów. Z tego ostatniego prawa skorzystała Konferencja Episkopatu Polski na początku obecnego wieku. Materiał do tego tematu został przeze mnie przestudiowany w czasie pobytu naukowego i kwerendy na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Rezultat tych prac został przedstawiony w artykule w języku włoskim „I precetti ecclesiali – la pastorale e il diritto tra universale e particolare” opublikowanym w 2017 roku w „Annales Canonici”. Natomiast znaczenie prawne Katechizmu Kościoła Katolickiego zarówno w przedstawionym powyżej wymiarze, jak i w innych punktach szczególnie istotnych dla interpretacji księgi IV Kodeksu prawa kanonicznego zostało gruntownie przeanalizowane w czasie kolejnego pobytu naukowego na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie w roku 2018 i zaprezentowane w monografii *Munus Sanctificandi. Reflections on the IV Book of the Code of Canon Law* w opublikowanym tam rozdziale pt. „La dimensione normativa del Catechismo della Chiesa Cattolica in relazione al libro IV del Codice del Diritto Canonico”. Uważam, że ten ostatni temat nie był wcześniej zgłębiany w polskiej kanonistyce i stanowi ważny wkład do interdyscyplinarnej refleksji oraz podstawę do dialogu z naukami teologicznymi, takimi jak katechetyka czy dogmatyka.

Przez ostatnie lata tematem moich badań były także sakramenty i sakramentalia oraz związane z nimi zagadnienia, analizowane zarówno pod kątem historii prawa kanonicznego, jak i jej wkładu w interpretację dzisiejszych norm. Pewien wkład w zagadnienie historii celibatu związanego ze święceniami kapłańskimi stanowił opublikowany w monografii z 2013 rozdział pt. „Celibat kapłański w prawodawstwie średniowiecznych soborów powszechnych” oparty na rzetelnym studium źródeł historycznych. Następnie w związku z setną rocznicą promulgowania Kodeksu z 1917 roku byłem współredaktorem monografii naukowej „Kodeks Pio-

Benedyktyński. Między tradycją a rozwojem” (red. Zbigniew Janczewski, Jan Dohnalik, Igor Kilanowski, Łomża, Wydawnictwo SPES 2017, ss. 222). W jej ramach przedstawiłem rozdział pt. „Wiek przyjmującego bierzmowanie w świetle redakcji Kodeksu z 1917 roku”. W tym tekście po raz pierwszy w polskiej kanonistyce przetłumaczyłem duże fragmenty listu papieża Leona XIII *Abrogata*, stanowiącego źródło Kodeksu Pio-Benedyktyńskiego oraz przeanalizowałem wota i dyskusje konsultorów w tym temacie w czasie redakcji pierwszego Kodeksu prawa kanonicznego. Następnie w księdze stanowiącej pokłosie rzymskiego Kongresu prawa kanonicznego organizowanego przez Consociatio Iuris Canonici Promovendo z 2017 zamieściłem krótkie studium „Il ruolo del foro interno. Le osservazioni della Penitenzieria Apostolica al Primo Codice di Diritto Canonico”. Przedłożenie to zostało oparte na nieopublikowanym wcześniej dokumencie Penitencjarii Apostolskiej, przygotowanym w czasie prac nad redakcją Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 roku, do którego dotarłem w trakcie osobistej kwerendy w Archiwum Apostolskim Watykańskim. Natomiast do tematu wieku bierzmowania powróciłem później w rozszerzonym zakresie, opracowując materiał zgromadzony w ramach realizacji projektu naukowego z badań statutowych UKSW „Wiek rozeznania (*discretionis*) w Kodeksie prawa kanonicznego. Rozumienie terminu w świetle tradycji kanonicznej i jej znaczenie w prawie sakramentalnym”. Rezultatem tych badań był opublikowany w 2020 roku w „Rocznikach Nauk Prawnych” artykuł pt. „Wiek rozeznania w Kodeksie Prawa Kanonicznego (kan. 891 i 989) w świetle tradycji kanonicznej”. W przytoczonym tekście, opierającym się na badaniach źródeł zgromadzonych przede wszystkim w czasie poszukiwań na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie w 2017, wyjaśniam pojęcie wieku rozeznania w świetle kanonistyki średniowiecznej – kiedy zostało ono wypracowane jako czas przyjmowania sakramentów pokuty i Eucharystii. Następnie przypominam istotny dokument papieża Piusa X *Quam singulari*, poprzedzające go opinie kanonistów oraz pierwsze komentarze do niego, a także dyskusję nad wiekiem bierzmowania w okresie posoborowym. Ostatnim tematem z zakresu uświęcającego zadania Kościoła jest pogrzeb kościelny, którego przyznanie lub odmawianie w przypadku samobójców zostało przestudiowane w interdyscyplinarnym studium dotyczące samobójstwa i historii jego oceny od strony moralnej i kanonicznej, którego byłem współautorem. Chodzi tu o opublikowany w 2023 roku w „Journal of Religion and Health” razem z teologiem i historykiem ks. dr hab. Stanisławem Adamiakiem artykuł pt. „The Prohibition of Suicide and Its Theological Rationale in Catholic Moral and Canonical Tradition: Origins and Development”. Za ten artykuł zostało nam przyznane po 200 punktów w ramach punktacji ministerialnej.

Używając metody historyczno-prawnej, uwzględniając źródła kanonów, a w szczególności prace nad redakcją Kodeksu Pio-Benedyktyńskiego opracowałem także dwa istotne artykuły na tematy zaczerpnięte z norm ogólnych. Pierwsze studium „*Consuetudo est optima legum interpret. La storia e la spiegazione del can. 27*”, zamieszczony w 2014 roku pierwszym numerze już nieistniejącego dzisiaj czasopisma wydziałowego „*Annuario Iuris Canonici*”. W artykule tym w świetle historii redakcyjnej obecnego kan. 27 Kodeksu prawa kanonicznego ukazałem szczególne znaczenie zwyczaju zgodnego z prawem jako praktycznego interpretatora ustaw kościelnych. Drugi artykuł, opublikowany w „*Prawie Kanonicznym*” w 2017 roku, pt. „*Znaczenie zasady «supplet Ecclesia». Od kan. 209 KPK z 1917 roku do kan. 144 obecnego KPK – interpretacja i aplikacja*” stanowił realizację projektu z badań statutowych UKSW. W wyżej wymienionym tekście opisałem właściwe znaczenie i zastosowanie zasady uzupełnienia władzy rządzenia i analogicznie traktowanych uprawnień przez Kościół. W obu tych artykułach mogłem przedstawić historię redakcji odpowiednich kanonów z Kodeksu Pio-Benedyktyńskiego, a także rewizji tegoż Kodeksu, jaka doprowadziła do obowiązującej wersji z 1983 roku dzięki kwerendzie w Archiwum Apostolskim (wtedy: Sekretnym) Watykańskim, Archiwum Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie oraz w Bibliotece PUG, jakie przeprowadziłem podczas pobytów naukowych w Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w latach 2013-2014. Ten aspekt drugiego z wymienionych artykułów został doceniony przez ks. prof. dr. hab. Gintera Dzierżoną w jego niedawno opublikowanej monografii na temat kanonu 144 (G. Dzierżon, *Uzupełnienie władzy w przypadku błędu powszechnego oraz wątpliwości pozytywnej i prawdopodobnej w prawie kościelnym*, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2023, s. 22-23: „Jak dotąd w literaturze przedmiotu przebieg prac kodyfikacyjnych w oparciu o materiał źródłowy opisał jedynie Jan Dohnalik”). W tym miejscu należy wymienić jeszcze jedną publikację związaną jednak nie tyle z normami (lub przepisami) ogólnymi, ale z regułami i zasadami prawnymi. Jest nią monografia naukowa *"Regulae iuris" Bonifacego VIII we współczesnych systemach prawnych*, red. Jan Dohnalik, Radosław Gosiewski, Igor Kilanowski, Studencko-Doktoranckie Koło Naukowe Prawa Kanonicznego "Regula Iuris", t. 1, Łomża, Wydawnictwo SPES 2018, ss. 205.

Jeśli chodzi o instytucję małżeństwa, zostało podjęte przeze mnie rzadko omawiane zagadnienie uważnienia małżeństwa w zawiązku przez Stolicę Apostolską. Artykuł został zamieszczony w 2017 roku czasopiśmie naukowym „*Ius Matrimoniale*” pt. „*Ogólna sanatio in radice* udzielona przez Stolicę Apostolską (kan. 1165 § 1). Przykład sanacji małżeństw zawartych bez zachowania formy kanonicznej w Ordynariacie Polowym” jest połączeniem

teoretycznego wykładu na ten temat z ukazaniem konkretnej praktycznej procedury w Ordynariacie Polowym w Polsce, gdzie niektóre małżeństwa zawarte w latach 1991-2011 wymagały uważenia w związku z powodu niedochowania formy kanonicznej. Problematyka formy kanonicznej była przedmiotem innego studium, zrealizowanego w ramach projektu naukowego z badań statutowych UKSW na rok 2018: „Forma kanoniczna – jej znaczenie dla ważności małżeństwa i perspektywy reformy”. Materiał do tych poszukiwań badawczych został zgromadzony w czasie kolejnego stażu naukowego na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Rezultat badań został opublikowany w czasopiśmie „Annales Canonici” w roku 2018 pt. „Forma kanoniczna zawarcia małżeństwa – spojrzenie historyczne i postulat reformy”. W tym artykule został przedstawiony i zaktualizowany zapomniany postulat reformy formy kanonicznej małżeństwa, przedstawiony na Soborze Watykańskim II, w świetle którego do ważnego zawarcia małżeństwa wystarczyłoby wyrażenie zgody małżeńskiej przed duchownym w miejscu świętym, podczas gdy pozostałe elementy formy kanonicznej byłyby wymagane jedynie do godziwości zawarcia związku.

Kolejną przestrzenią moich poszukiwań badawczych było szeroko rozumiane zagadnienie jurysdykcji personalnych w Kościele katolickim, ze szczególnym uwzględnieniem ordynariatów polowych. Na zainteresowanie tym tematem niewątpliwie wpłynął fakt pełnienia przeze mnie przez ponad 11 lat funkcji kanclerza kurii biskupiej Ordynariatu Polowego w Polsce. Pierwszym efektem tego była redakcja monografii naukowej przygotowanej w roku kanonizacji Jana Pawła II pt. *Święty Jan Paweł II. Syn oficera Wojska Polskiego*, red. Jan Dohnalik, Aleksandra Skrabacz, Warszawa, Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2014, ss. 340. Opublikowałem w niej rozdział stanowiący analizę tekstów Jana Pawła II na temat duszpasterstwa wojskowego: „Jana Pawła II wizja duszpasterstwa wojskowego w Siłach Zbrojnych RP”; artykuł miał charakter interdyscyplinarny, na pograniczu teologii pastoralnej i prawa kanonicznego. Kolejnym krokiem naukowym w badaniach nad tą tematyką był opublikowany w tym samym roku rozdział w monografii naukowej dotyczącej piętnastu lat obowiązywania konkordatu w Polsce pt. „Działalność duszpasterska Ordynariatu Polowego. Aspekty prawno-kanoniczne”. Rok później przeprowadziłem kwerendę w Rzymie w ramach projektu z naukowego z badań statutowych UKSW „Ordynariat polowy a ordynariat dla anglikanów – podobieństwa i różnice”. W późniejszym czasie (rok 2020) opublikowałem w „Prawie Kanonicznym” pierwsze w Polsce studium porównawcze ordynariatów polowych oraz ordynariatów dla anglikanów pt. „Ordynariat polowy a ordynariat personalny dla byłych anglikanów – podobieństwa i różnice”. To porównanie dwóch hierarchicznych struktur personalnych ukazało kluczowe elementy ordynariatu jako takiego, a także pozwoliło dostrzec

specyfikę każdego z tych podmiotów kościelnych. Powyższe badania naukowe stanowiły dobry wstęp i podłoże do gruntownego zgłębienia tematu parafii personalnych, które występują często – choć nie wyłącznie – w ramach jurysdykcyjnych struktur personalnych.

Ostatnim polem badań naukowych jest prawo karne, a zwłaszcza kwestia ochrony małoletnich i bezbronnych. Wynika to m.in. z mojego zaangażowania w kwestię ochrony dzieci i młodzieży w Kościele w Polsce jako długoletni delegat Biskupa Polowego oraz współpracownik Centrum Ochrony Dziecka w Krakowie. Tutaj pierwszą moją publikacją, która była wielokrotnie cytowana, był zamieszczony w 2015 roku w czasopiśmie naukowym „Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka” artykuł pt. „Prawo kanoniczne wobec nadużyć seksualnych duchownych względem dzieci i młodzieży”, w którym zaprezentowałem zarówno historię zagadnienia, jak i stan prawny w tamtym czasie. Następnie, w ramach projektu badawczego finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki, realizowanego na Wydziale Prawa Kanonicznego UPJPII (nr 2019/33/B/HS5/02465), opublikowałem rozdział w monografii *Wykorzystywanie seksualne osób małoletnich. Ujęcie interdyscyplinarne (część I)*, zatytułowany „Poufność karnych postępowań kanonicznych w świetle pierwszeństwa osób skrzywdzonych i zasady rozliczalności”. W powyższym tekście rozważałem kwestię relacji między różnymi wartościami i zasadami w prowadzeniu karnego postępowania kanonicznego, takimi jak zachowania tajemnicy, pierwszeństwo osób skrzywdzonych i rozliczalność. W ramach tego samego grantu wraz z panią dr Aleksandrą Brzezią-Bonarek podjąłem temat „Wykorzystanie akt sprawy małżeńskiej w kanonicznym postępowaniu karnym”. W artykule pod zacytowanym tytułem, opublikowanym w „Annales Canonici” w 2021 roku, analizujemy problem, czy przy zachowaniu tajemnicy urzędowej wolno przekazać dokumentację z kościelnego procesu o stwierdzenie nieważności małżeństwa, a przynajmniej jej część lub streszczenie, do wykorzystania w kanonicznym postępowaniu karnym. To samo zagadnienie, odpowiednio pogłębione i wzbogacone poważną kwerendą w obcojęzycznej literaturze, przedstawiamy także w artykule, który został już przyjęty do druku w nr. 1 roku 2024 czasopisma „Ius Ecclesiae”, pt. „L'utilizzo degli atti di un processo matrimoniale in un procedimento penale canonico”. Poza wyżej wymienionym grantem w tematyce prawa karnego oraz ochrony małoletnich i bezbronnych opublikowałem w ostatnich latach jeszcze trzy teksty naukowe. Pierwszym z nich był opublikowany w 2022 roku w poznańskiej serii „Prawo i Kościół” rozdział monografii pt. „Wybrane aspekty kanonicznej procedury karnej w sprawach przestępstw seksualnych duchownych wobec małoletnich”, w którym staram się połączyć refleksję naukową z wymiarem praktycznym prowadzonych postępowań. W związku

z ukazaniem się w marcu 2023 roku odnowionej i definitywnej wersji motu proprio *Vos estis lux mundi* podjąłem badania naukowe nad tym dokumentem. W opublikowanym w „Annales Canonici” artykule „Nowa wersja motu proprio «Vos estis lux mundi». Znaczenie zmian wprowadzonych przez papieża Franciszka w 2023” przeanalizowałem zmiany, jakie zostały dokonane między pierwszą wersją motu proprio z 2019 roku a wersją ostateczną z roku 2023. Natomiast w kolejnej monografii z serii „Wykorzystywanie seksualne osób małoletnich. Ujęcie interdyscyplinarne” (część IV, rok 2023) zamieściłem rozdział pt. „Dorosły bezbronny jako ofiara skrzywdzenia seksualnego w kanonicznym prawie karnym”. Wedle mojej wiedzy, była to na tamym etapie pierwsza refleksja naukowa na temat znaczenia pojęcia *adulto vulnerable*, tłumaczonego jako dorosły bezbronny lub bezradny, wprowadzonego ostatecznie do kanonicznego prawa karnego przez wspomniane motu proprio.

Miałem 10 wystąpień na konferencjach naukowych, w tym 5 na międzynarodowych konferencjach i kongresach. Spośród nich chciałbym w tym miejscu wymienić udział w międzynarodowej interdyscyplinarnej konferencji naukowej w Rzymie „Concilium Lateranense IV: Commemorating the Octocentenary of the Fourth Lateran Council of 1215”, w dniach 23-28 listopada 2015, na którym przedstawiłem wykład pt: „Il significato della costituzione 21 del Concilio Lateranense IV per la dottrina canonica circa la confessione sacramentale”. Istotnym był także udział w XVI Kongresie prawa kanonicznego organizowanym w Rzymie w 2017 roku przez *Consociatio Internationalis Iuris Canonici Promovendo* „Diritto Canonico e culture giuridiche nel centenario del Codex Iuris Canonico del 1917”, gdzie jako jeden z dwóch Polaków zaprezentowałem komunikat naukowy zatytułowany „Osservazioni della Sacra Penitenzieria Apostolica al Codice del 1917: l’influsso dell’esperienza del foro interno sulla redazione ed interpretazione delle norme codicali”. Bardzo ważne było dla mnie zaproszenie na Międzynarodowego Kongres Teologiczny „Wiara i Teologia pośród nas”, który odbywał się w siedzibie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w październiku 2023 roku, z wystąpieniem pt. „Kard. Karol Wojtyła wobec wykorzystania seksualnego małoletnich w Kościele - perspektywa kanoniczna”.

Ponadto byłem czterokrotnie członkiem rad naukowych konferencji krajowych (2) i międzynarodowych (2). Spośród nich chciałbym wymienić niezwykle ważną międzynarodową konferencję „Przyczyny i procedury utraty stanu duchownego w aktualnym prawodawstwie Kościoła katolickiego”. Konferencja ta odbyła się na UKSW w Warszawie 6 grudnia 2021 roku, na dwa dni przed wejściem w życie odnowionej księgi VI Kodeksu prawa kanonicznego, a była realizowana w ramach programu „Doskonała Nauka – Wsparcie

konferencji naukowych” nr DNK/SP/464393/2020. Drugą konferencją, w której udział w Radzie Naukowej niezwykle sobie cenię, była zorganizowana w kwietniu 2024 roku na 10-lecie Centrum Ochrony Dziecka w Krakowie ogólnopolska konferencja „Zbrodnie czynów pedofilnych. Aspekty społeczne, terapeutyczne i prawne”, w czasie której odpowiadałem merytorycznie za panel prawny.

Uzupełnieniem mojej działalności naukowej była praca współredaktora 3 książek naukowych, sporządzenie dwóch recenzji publikacji włoskojęzycznych (jedna czeka na wydrukowanie), opublikowanie 5 sprawozdań z obron doktorskich, recenzowanie artykułów i rozdziałów monografii w czasopismach „Annales Canonici”, „Journal of Religion and Health” i w serii wydawniczej „Prawo i Kościół” oraz tłumaczenie artykułu kardynała Petera Erdő, wykonane w ramach działalności na UPJPII w Krakowie, które ukazało się w „Annales Canonici” w roku 2012 roku pt. „Władza Biskupa Rzymu. Ujęcie historyczno-prawne”.

Jestem członkiem międzynarodowego stowarzyszenia kanonistów *Consociatio Internationalis Studio Iuris Canonici Promovendo* oraz Stowarzyszenia Kanonistów Polskich.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę.

6.1. Osiągnięcia dydaktyczne

Pośród osiągnięć dydaktycznych chciałbym wymienić w pierwszej kolejności wykłady i ćwiczenia prowadzone na Uniwersytecie Jana Pawła II w Krakowie, gdzie byłem zatrudniony między 1 października 2010 roku a 31 stycznia 2012 roku na ½ etatu jako asystent na Wydziale Teologicznym, realizując zajęcia z prawa kanonicznego, także na istniejącym już wówczas Instytucie Prawa Kanonicznego. Realizowałem wtedy 120 godzin pensum rocznie, z czego chciałbym wymienić wykłady z norm ogólnych prawa kanonicznego, zarówno na Instytucie Prawa Kanonicznego (w wymiarze 45 h w semestrze), jak i w seminarium duchownym w ramach studiów teologicznych (w wymiarze 30 h w semestrze).

Odkąd zostałem zatrudniony 21 lutego 2012 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie, jako pracownik badawczo-dydaktyczny na etacie adiunkta, realizuję tam w każdym roku akademickim pensum w wymiarze 240 godzin rocznie (z wyjątkiem roku akademickiego 2018/2019 kiedy przebywałem na urlopie bezpłatnym). W ramach Katedry Historii, Teorii i Norm Ogólnych Prawa Kanonicznego od lat

prowadzę ćwiczenia z przedmiotów teoretycznoprawnych (filozofia prawa, teoria prawa kanonicznego, teologia prawa kościelnego) z norm ogólnych, a także z przedmiotów historycznych. W uznaniu jakości prowadzonych przez mnie ćwiczeń otrzymałem na Gali Belfra w 2022 roku tytuł „Ćwiczeniowca Roku” nadawany przez studentów Wydziału. Pośród licznych innych prowadzonych przedmiotów chciałbym wymienić prowadzenie od dwóch lat na studiach magisterskich wykład z „Historii źródeł i literatury Prawa Kanonicznego” oraz przez wiele lat w ramach studiów doktoranckich wykład „Struktury personalne w Kościele katolickim”. Ponadto przez dwa lata (2015-2017) prowadziłem wykład ogólnouczelniany (w wymiarze 30 h na semestr) pt. „Przykazania kościelne wczoraj i dziś. Między prawem, liturgią a życiem”.

Na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie od roku akademickiego 2016/2017 aż do chwili obecnej (z wyjątkiem roku akademickiego 2022/2023) na zaproszenie tamtejszych władz Wydziału Prawa Kanonicznego prowadzę corocznie wykład opcjonalny (12 h, 1.5 ECTS) naprzemiennie poruszając dwa zagadnienia: „Strutture giurisdizionali personali nella Chiesa Latina” oraz „Procedure e processi penali. Come affrontare il delitto sulla via amministrativa”. W kwietniu br. na zaproszenie dziekana Wydziału Prawa Kanonicznego Papieskiego Uniwersytetu Santa Croce przeprowadziłem seminarium pt. „La parrocchia personale – dalla sua storia alle future prospettive” dla wykładowców i doktorantów tego Wydziału.

W latach 2020/21 oraz 2022/23 na zaproszenie ks. prof. dr hab. Franciszka Longschamps de Bérier w ramach prowadzonego na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie cyklu wykładów „Prawo kanoniczne z perspektywy prawa rzymskiego” zaprezentowałem wykłady „Historia sakramentu pokuty” (2 h) oraz „Kanoniczne prawo karne. *Delicta graviora*” (2h). Natomiast dzięki uprzejmości dziekana Wydziału Prawa Kanonicznego UPJPII w Krakowie, w ramach organizowanych na tym Wydziale studiów podyplomowych „Ochrona małoletnich i osób prawnie z nimi zrównanych w prawie kanonicznym” (w roku akademickim 2022/2023) prowadziłem zajęcia pt. „Wstęp do kanonicznego prawa karnego materialnego” (wykład z elementami konwersatorium, 15 h). Ponadto w latach 2014-2023 prowadziłem liczne szkolenia z kanonicznego prawa karnego dla delegatów biskupów ds. ochrony dzieci i młodzieży w ramach działalności związanej z Centrum Ochrony Dziecka w Krakowie.

Na zakończenie działalności dydaktycznej chciałbym zaprezentować sukcesy z dziedziny promowania prac licencjackich i doktorskich. Byłem promotorem pracy licencjackiej (licencjat kościelny) na Wydziale Prawa Kanonicznego PUG w Rzymie w roku akademickim 2018/2019. Student Vladimir Vaclavik obronił tam pracę pod tytułem: „La

dimissione dallo stato clericale a causa dei delitti contro l'obbligo del celibato nell'ottica delle facoltà speciali della Congregazione per il Clero". Natomiast na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW w Warszawie byłem promotorem pomocniczym dwóch prac doktorskich. W roku akademickim 2020/2021 pracę doktorską pt. „Podmioty kościelnej władzy zastępczej w ordynariacie polowym” obronił ks. dr mjr Rafał Kaniecki. Natomiast w roku akademickim 2022/2023 pan dr Radosław Gosiewski obronił z wyróżnieniem pracę „Oleje święte przy sprawowaniu sakramentów w prawie Kościoła łacińskiego”.

6.2. Osiągnięcia organizacyjne

Pośród osiągnięć organizacyjnych na pierwszym miejscu chciałbym wymienić założenie i działalność Studencko-Doktoranckiego Koła Naukowego „Regula Iuris” działającego od 2016 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW w Warszawie, którego jestem od opiekunem naukowym od początku działalności. Wraz z członkami Koła współorganizowałem wiele wydarzeń, wykładów otwartych oraz konferencji naukowych. Szczególnym osiągnięciem Koła Naukowego, które na trwałe się wpisało w kalendarium wydarzeń Wydziału, jest Ogólnopolski Konkurs Prawa Kanonicznego dla szkół średnich, w którym corocznie bierze udział ponad 150 uczniów szkół ponadpodstawowych z całej Polski. Włączałem się w organizację tych konkursów poprzez opracowanie tematów, tworzenie i sprawdzanie pytań konkursowych oraz towarzyszenie studentom. Dwukrotnie (V i VI edycja) konkursy były sfinansowane z grantów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu – Społeczna odpowiedzialność nauki – Popularyzacja nauki i promocja sportu (nr SONP/SP/466192/2020 i SONP/SP/511946/20201). Wraz z Kołem naukowym *Regula Iuris* zorganizowałem także 3 wyjazdy naukowe do Rzymu w celu odwiedzenia głównych sądów i dykasterii Kurii Rzymskiej, a także najważniejszych wydziałów prawa kanonicznego. Takie wyjazdy odbyły się w 2017, 2019 i 2023 roku.

Na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW byłem członkiem wielu komisji i zespołów wydziałowych. W latach 2015-2018 byłem sekretarzem Rady Wydziału, a od 2021 do dzisiaj jestem sekretarzem Rady Dyscypliny. Od 2022 roku jestem przewodniczącym zespołu ds. Planu. W latach 2022-2023 byłem pełnomocnikiem Dziekana ds. kontaktów z Papieskim Uniwersytetem Gregoriańskim w Rzymie i pośredniczyłem w nawiązaniu umowy o współpracy między wydziałami prawa kanonicznego obu uczelni. Od 2024 roku jestem członkiem uczelnianej komisji socjalnej.

Byłem członkiem komitetów organizacyjnych 6 konferencji naukowych, w tym 4 międzynarodowych. W ramach współpracy z Centrum Ochrony Dziecka w Krakowie współorganizowałem trzydniowe szkolenia on-line dla pracowników kurii i sądów, które odbyły się w latach 2021 i 2023.

6.3. Osiągnięcia popularyzacyjne

W ramach osiągnięć popularyzacyjnych w pierwszym rządzie chciałbym wymienić dwie opinie (ekspertyzy) przygotowane na prośbę Centrum Ochrony Dziecka w Krakowie, opublikowaną w 2016 roku przez KAI „Obowiązki przełożonego kościelnego w sprawie pedofilii” oraz zamieszczoną na stronie COD w 2019 roku „Zachowanie sekretu w kościelnej procedurze karnej dotyczącej wykorzystywania seksualnego osób małoletnich przez duchownych”.

Kolejnym ważnym osiągnięciem popularyzatorskim jest wydanie dwóch pierwszych numerów Biuletynu Urzędowego Ordynariatu Polowego, którego byłem w latach 2021-2022 redaktorem naczelnym. W każdym z numerów zamieściłem autorską notę redakcyjną wyjaśniającą zamieszczone dokumenty. W pierwszym numerze z 2021 roku został promulgowany odnowiony Statut Ordynariatu Polowego w Polsce. Natomiast w drugim numerze opublikowano prawo partykularne oraz inne dokumenty prawne z czasu urzędowania bp. polowego Józefa Guzdk.

Ponadto opublikowałem wiele tekstów popularyzatorskich oraz udzielałem wywiadów w tematyce prawa kanonicznego. W sumie jest to kilkanaście publikacji, które ukazały się w latach 2015-2023. Niektóre z nich, choć nie są tekstami naukowymi w sensie ścisłym, jednak wymagały precyzji i pogłębionego studium danej tematyki. Teksty mojego autorstwa lub z moim udziałem ukazały się w „Biuletynie Wychowania Seminaryjnego”, w publikacjach popularnonaukowych wydawnictw Apostolicum i WAM, w kwartalnikach „Pastores” i „Więź”, w innych periodykach katolickich oraz na portalach internetowych Polskiej Agencji Prasowej, Katolickiej Agencji Informacyjnej i „Stacji 7”. Kilka publikacji dotyczy kwestii związanych z sakramentem pokuty i forum wewnętrznym, z których godny podkreślenia wydaje mi się opublikowany na „Stacji 7” tekst o spowiedzi dzieci: „Spowiedź uwalnia od nadmiernego ciężaru poczucia winy”. Kilka tekstów dotyczy prawa karnego, w tym miejscu chciałbym wyróżnić wywiad dla „Więzi”: „Mniej bezbronni kanonicznie” na temat rozumienia i tłumaczenia dorosłych *vulnerabili* oraz nadużycia władzy. Ostatnią grupę tematów stanowi kwestia odpowiedzi na zarzuty medialne wobec papieża Jana Pawła II w okresie krakowskim i

rzymskim, w świetle obowiązujących wówczas i zmieniających się przepisów prawa kanonicznego. Tutaj syntezą mojego stanowiska w tej sprawie jest wywiad w „Gościu Niedzielnym” zatytułowany „Jan Paweł II się obroni”.

7. Inne informacje dotyczące mojej kariery zawodowej.

W latach 2011-2022 pełniłem urząd kanclerza kurii biskupiej Ordynariatu Polowego. Pozwoliło mi to na pogłębienie zagadnień związanych ze strukturami personalnymi w Kościele katolickim, zarówno jurysdykcyjnymi, jak i duszpasterskimi. Uczestniczyłem również w przygotowaniu wielu dokumentów prawa partykularnego. Najważniejszym przedsięwzięciem, w którym uczestniczyłem koordynując projekt od strony kurii biskupiej, było przeprowadzenie zmiany statutu Ordynariatu Polowego. W 2021 roku Statut został zatwierdzony przez papieża Franciszka, następnie promulgowany w Biuletynie oraz ogłoszony w Dzienniku Urzędowym MON (poz. 175/2021).

Kolejnym ważnym zadaniem było zaangażowanie w ochronę dzieci i młodzieży w Kościele, w latach 2014-2022 jako delegat Biskupa Polowego ds. ochrony dzieci i młodzieży, a także, od roku 2014 do dzisiaj jako stały współpracownik Centrum Ochrony Dziecka w Krakowie. To doświadczenie wpłynęło na zainteresowanie tematyką kanonicznego prawa karnego, ze szczególnym uwzględnieniem osób skrzywdzonych oraz ich uprawnień.

Dnia 11 marca 2021 roku zostałem powołany przez Konferencję Episkopatu Polski do Zespołu roboczego do podjęcia rozmów z Państwową Komisją ds. wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciw wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15, w którym aktywnie uczestniczę do dzisiaj.

Ponadto w latach 2017-2022 byłem członkiem Komisji Bioetycznej przy Wojskowym Instytucie Medycznym.

